

**МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР**

Төрийн ордон, Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай,
6 дугаар хороо, Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар хот, 14201
Утас: (976-51) 26 08 17, Факс: (976-51) 26 24 08,
Цахим шуудан: info@cabinet.gov.mn,
Цахим хуудас: www.cabinet.gov.mn

2025.04.17 № 1044
танай _____-ны № _____-т

Мэдээлэл хүргүүлэх тухай

Монгол Улсын Их Хурлын 2025 оны 04 дүгээр сарын 25-ны өдрийн чуулганы нэгдсэн хуралдаанд Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуулийн хүрээнд иргэн бүрд хуримтлалын нэрийн данс нээж, эрүүл мэнд, боловсрол, орон сууцны зорилгоор зарцуулах ажлын зохион байгуулалт, хэрэгжилтийн талаарх Монгол Улсын Ерөнхий сайдын хийх мэдээллийг хүргүүлж байна.

Хавсралт 19 хуудастай.

МОНГОЛ УЛСЫН САЙД,
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ
ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА

Н.УЧРАЛ

000255003693

**МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД Л.ОЮУН-ЭРДЭНИЙН
ҮНДЭСНИЙ БАЯЛГИЙН САН, ХУРИМТЛАЛЫН САНГИЙН
ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТАЛААР ХИЙХ МЭДЭЭЛЭЛ**

Монгол Улсын Их Хурлын дарга, Эрхэм гишүүд ээ,

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 112.2-т заасны дагуу Улсын Их Хурлын өнөөдрийн чуулганы хуралдаанд Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуулийн хүрээнд иргэн бүрд хуримтлалын нэрийн данс нээж, эрүүл мэнд, боловсрол орон сууцны зорилгоор зарцуулах ажлын зохион байгуулалт хэрэгжилтийн талаар мэдээллийг та бүхэндээ танилцуулъя.

Монгол Улсын Их Хурлаас 2019 оны 11 дүгээр сарын 14-ний өдөр баталсан Монгол Улсын Үндсэн хуульд оруулсан нэмэлт, өөрчлөлтөөр "... Байгалийн баялгийг ашиглах төрийн бодлого нь урт хугацааны хөгжлийн бодлогод тулгуурлаж, одоо ба ирээдүй үеийн иргэн бүрд эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг нь баталгаажуулах, газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг Үндэсний баялгийн санд төвлөрүүлж тэгш, шударга хүртээх, стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордыг ашиглахдаа байгалийн баялаг ард түмний мэдэлд байх зарчимд нийцүүлэн түүний үр өгөөжийн дийлэнх нь ард түмэнд ногдож байх эрх зүйн үндсийг хуулиар тогтооно" гэж байгалийн баялгийг ашиглах суурь зарчмыг баталгаажуулсан билээ.

2024 оны 04 дүгээр сарын 19-ний өдөр Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуулийг Монгол Улсын Их Хурлаас батлан батлан хэрэгжиж эхлээд байна.

Энэхүү хууль батлагдсанаар Монгол Улс газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг төвлөрүүлэх, үр ашигтай хөрөнгө оруулалт хийх боломж бүрдэж, Монгол Улсын иргэн бүр газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг тэгш, шударга хүртэж эхэлснийг тэмдэглэн хэлэхэд таатай байна.

Уг хуулиар Үндэсний баялгийн сан нь газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг ирээдүй үеийн иргэн бүрд тэгш, шударга хүртээх зорилгоор хуримтлуулах, хуримтлагдсан хөрөнгийг олон улсын зах зээлийн санхүүгийн хэрэгсэлд хөрөнгө оруулах замаар өнөөгийн үнэ цэнийг өсгөх, арвижуулах зориулалт бүхий **Ирээдүйн өв сан**, газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг одоо ба ирээдүй үеийн иргэн бүрд тэгш, шударга хүртээх зорилгоор Монгол Улсын урт, дунд хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичигт туссан эдийн засаг, нийгмийн үр өгөөж бүхий хөгжлийн төсөл, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх **Хөгжлийн сан**, газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг одоо үеийн Монгол Улсын иргэн бүрд тэгш, шударга хүртээх зорилгоор иргэний эрүүл мэнд, боловсрол, орон сууцны зориулалтаар дэмжлэг үзүүлэх **Хуримтлалын сан** гэсэн 3 төрөлжсөн сантай байхаар хуульчилсан.

Өнгөрсөн нэг жилийн хугацаанд бид төрөлжсөн сангуудад орлого төвлөрүүлж, сангуудын хөрөнгийг хөрөнгө оруулалтад оруулах замаар арвижуулж, иргэн бүр хуримтлалын нэрийн данстай болж, газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжөөс хүртэж, хуримтлалын нэрийн дансандаа хуримтлалтай болж эхэлснийг онцлон хэлэх нь зүйтэй юм.

Ирээдүйн өв сангийн тухайд уг сан нь өнөөгийн болон ирээдүйн Монгол Улсын иргэдэд чиглэсэн урт хугацааны санхүүгийн баталгаа болох юм. Сангийн хөрөнгө тогтвортой өсөж 2024 оны жилийн эцсийн байдлаар сангийн хөрөнгө 1.2 тэрбум ам.долларт хүрчээ. Уг сангийн хөрөнгө 2025 онд 1.7 тэрбум, 2026 онд 2.4 тэрбум, 2027 онд 3.2 тэрбум, 2028 онд 3.9 тэрбум, 2030 он гэхэд 4-5 тэрбум ам.долларт хүрэх төсөөлөлтэй байна.

Ирээдүйн өв сангийн хөрөнгийг олон улсын санхүүгийн хэрэгсэлд хөрөнгө оруулах үйл ажиллагааг үе шаттайгаар зохион байгуулж байгаа бөгөөд энэ оны 3 дугаар сард Монголбанктай гэрээ байгуулсны үндсэн дээр уг санд төвлөрсөн 1,183.0 сая ам.долларыг Англи, Франц, Люксембург улсын төв банканд хадгалуулахаар байршуулсан.

Хөгжлийн сан нь хөгжлийн бодлогыг тогтвортой санхүүжүүлэх, улсын урт хугацааны чадамжийг нэмэгдүүлэх бодлогын хэрэгсэл болохоор төлөвлөгдсөн бөгөөд өөрөөр хэлбэл нийслэл Улаанбаатар хотын замыг засах, түгжрэлийг бууруулах зэрэг нийгэмд тулгамдаж буй томоохон төслийг олон нийтийн саналд тулгуурлан санхүүжүүлэх боломжтой болсон. 2026 оноос энэхүү сангийн эх үүсвэрээр хөгжлийн төсөл хөтөлбөрүүдийг санхүүжүүлж эхэлнэ гэж найдаж байна.

Харин Хуримтлалын сан нь газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг одоо үеийн Монгол Улсын иргэн бүрд тэгш, шударга хүртээх зорилгоор иргэний эрүүл мэнд, боловсрол, орон сууцны зориулалтаар дэмжлэг үзүүлэх зориулалт бүхий сан гэж би дээр дурдсан билээ.

Иргэн бүр эрүүл мэндийн үйлчилгээнд хүртээмжтэй хамрагдаж, чанартай боловсрол эзэишиж, орон сууц худалдан авах санхүүгийн эх үүсвэртэй болсноор өөрийн болон гэр бүлийн ирээдүйгээ өөрчлөх, цаашлаад эх орныхоо хөгжилд чухал хувь нэмэр оруулах суурь болох тул Монгол Улсын Засгийн газраас тус сангийн хөрөнгийг нэмэгдүүлэх, арвижуулахад онцгойлон анхаарч байна.

Хуримтлалын санд 2024 онд уул уурхайн олборлолт, ашигт малтмалын боловсруулах салбарын төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн ногдол ашгаас 495.6 тэрбум төгрөг төвлөрсөн. Сангийн орлого жил бүр нэмэгдэж, 2030 он гэхэд сангийн нийт хөрөнгө 3.0 их наяд төгрөгт хүрэх төсөөлөл байна.

Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.3 дахь хэсэгт “Хуримтлалын болон Хөгжлийн сангийн мөнгөн хөрөнгийг Монголбанк дахь төрийн сангийн дансанд байршуулна. Монголбанк Засгийн газартай гэрээ байгуулсны үндсэн дээр Хуримтлалын сангийн мөнгөн хөрөнгийн үлдэгдэлд бодлогын хүүгээс багагүй хувиар хүү тооцох, эсхүл бодлогын хүүгээс багагүй өгөөжтэй, санхүү, хөрөнгө оруулалтын хэрэгсэлд байршуулах замаар арвижуулна” гэж заасан.

Хуулийн хэрэгжилтийг хангах, нийслэлийн агаар, хөрс, орчны бохирдлыг бууруулах, иргэдийг орон сууцжуулах, ипотекийн зээлийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор 2024 онд Хуримтлалын санд төвлөрсөн мөнгөн хөрөнгөөс 480.2 тэрбум

төгрөгийг арилжааны банкуудаар дамжуулан орон сууцны хөнгөлөлттэй зээлийн хөтөлбөрийн эх үүсвэрт хөрөнгө оруулан ажиллалаа.

Монголбанкнаас 2024 онд ипотекийн зээлийн санхүүжилтэд 1,208.0 тэрбум төгрөгийг банкнуудад олгосон бөгөөд энэхүү санхүүжилтийн 39.8 хувийг Хуримтлалын сангийн мөнгөн хөрөнгө эзэлж байна. Энэ хүрээнд нийт 10,422 иргэн, үүнээс Хуримтлалын сангийн эх үүсвэрээр 4,183 иргэн (нийслэлд 2,099, орон нутагт 2,084 иргэн) ипотекийн зээлд хамрагдсан. Ингэснээр иргэдийн зээлийн хүсэлтийг шийдвэрлэх хугацаа 3-6 сараар наашилж, ипотекийн зээлд хамрагдсан иргэдийн тоо нэмэгдсэн зэрэг эерэг үр дүнгүүд гарч эхэлсэн.

Түүнчлэн Хуримтлалын сангийн мөнгөн хөрөнгийг Монголбанкнаа дахь дансанд байрших хугацаанд бодлогын хүүгээр, хөтөлбөрийн хүрээнд хөрөнгө оруулснаас хойш хугацаанд хөрөнгө оруулалтын хүүгээр тус тус тооцож, 2024 онд хүүгийн орлогод 4.9 тэрбум төгрөгийг Хуримтлалын санд төвлөрүүлсэн байна.

Үндэсний баялгийн сангийн 2025 оны төсвийн тухай хуулиар Хуримтлалын санд 507.1 тэрбум төгрөг, хүүгийн орлогоор 55.0 тэрбум төгрөг төвлөрүүлэхээр, Хуримтлалын сангийн хөрөнгийг санхүү, хөрөнгө оруулалтын хэрэгсэлд байршуулах замаар арвижуулах хэмжээг 562.1 тэрбум төгрөг байхаар тус тус хуульчилсан нь өмнөх оны гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 12 орчим хувиар өссөн байна.

Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.2.2 дахь заалт “Монгол Улсын иргэн бүрд хуримтлалын нэрийн данс үүсгэж, хөтлөх үйл ажиллагааг хариуцан зохион байгуулах”, мөн хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.4 дэх хэсэгт “Хуримтлалын сангийн дансанд байршуулсан мөнгөн хөрөнгийг Монгол Улсын иргэн бүрийн хуримтлалын нэрийн дансанд бүртгэнэ” гэж тус тус заасны дагуу 2024 онд Монгол Улсын Засгийн газраас “Монгол Улсын иргэн бүрд хуримтлалын нэрийн данс үүсгэх, хөтлөх, сангаас зарцуулалт хийх журам”-ыг батлан хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна.

Уг журмаар иргэдийн хуримтлалын нэрийн дансыг нээх, бүртгэх, нэрийн дансны үлдэгдэлд өгөөж тооцох, иргэн өөрийн нэрийн дансны хөрөнгийг гэр бүлийн гишүүний хэрэгцээнд зориулж нэг удаа шилжүүлэх, Иргэний хуулийн холбогдох заалтын дагуу өвлөх боломжтой байхаар зохицуулсан.

Түүнчлэн, Хуримтлалын сангийн хөрөнгийг 2030 он хүртэл зөвхөн хөрөнгө оруулалтад оруулан өсгөж иргэний нэрийн дансанд тодорхой хуримтлал үүссэний дараа 2030 оноос иргэн нэрийн дансан дахь хуримтлалаараа эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэл төлөх, Монгол Улсад эмчлэх боломжгүй өвчнийг гадаад улсад эмчлүүлсэн тохиолдолд уг зардалд, Монгол Улсын дээд боловсролын сургалтын байгууллагын сургалтын төлбөрт, орон сууц худалдан авах урьдчилгаа төлбөрт тус тус зарцуулахаар журамд тусгасан.

Бид 2024 онд Монгол Улсын нийт 3,565.9 мянган иргэнд хуримтлалын нэрийн данс үүсгэж, иргэн бүрийн хуримтлалын нэрийн дансанд 138.9 мянган төгрөгийн бүртгэл хийж, И-Монгол системийн Профайл цэсийн "Чингис Хаан" Үндэсний баялгийн сан хэсгээс иргэн өөрийн нэрийн дансны үлдэгдлийг хянах нөхцөлийг бүрдүүлсэн.

Монгол Улсын Засгийн газар Хуримтлалын сангийн үйл ажиллагааг орон сууцны урт хугацааны санхүүжилттэй уялдуулах, тогтолцооны шинэчлэлийг эхлүүлэх, шаардлагатай эрх зүйн зохицуулалтыг бүрдүүлэх салбар дундын хамтын ажиллагааг сайжруулах, нэгдсэн бодлого, шийдэл гаргах зорилтыг хэрэгжүүлэхээр “Үндэсний баялгийн сан, орон сууцжуулалтын үндэсний хороо”-г 2024 оны 09 дүгээр сард байгуулсан.

Үндэсний баялгын сан, орон сууцжуулалтын үндэсний хорооны нэн тэргүүний зорилт нь орон сууцны урт хугацааны бодлого тодорхойлох, ипотекийн зээлийн эх үүсвэр, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, урт хугацаанд хэрэгжүүлэх санхүүжилтийн загварыг тодорхойлох явдал юм.

Түүнчлэн, анх удаа орон сууц авч буй залуу гэр бүл, олон хүүхэдтэй, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд болон нийслэлээс орон нутаг руу шилжиж байгаа иргэдийг нэн тэргүүнд орлогод нийцсэн орон сууцаар хангах нь чухал байна.

Иймд Хуримтлалын сангийн үйл ажиллагааг орон сууцны хөнгөлөлттэй хөтөлбөрийн санхүүжилттэй урт хугацаанд уялдуулах чиглэлээр орон сууцны бодлого хэрэгжүүлэгчид болон олон улсын байгууллагын төлөөлөл, банк санхүүгийн салбартай хамтран ажиллаж байна.

Түүнчлэн нийслэлийн агаар, хөрс, орчны бохирдлыг бууруулах, иргэдийг орон сууцжуулах хүрээнд 2025 оныг “Нийслэлийн дэд бүтцийг дэмжих жил” болгосон. “УБ ХЕТ 2040” болон 6 дэд төвүүдэд тулгуурлан 2025 оноос 2032 он хүртэл гэр хорооллын газар чөлөөлөлт, орон сууцжуулалт, инженерийн дэд бүтэц, түүний хүчин чадал, хөрөнгө оруулалт, орон сууцны хөнгөлөлттэй ипотекийн зээл, санхүүжилтийн тогтолцоог сайжруулах талаар төлөвлөгөө боловсруулж байна.

Дэд төвүүдийг түшиглэн гэр хорооллыг орон сууцжуулах ажлын хүрээнд 2025-2028 онд 27.3 мянга, 2029-2032 онд 62.9 мянга нийт 90.9 өрхийн орон сууц нийлүүлэхээр төлөвлөн нийслэл, төр хувийн хэвшлийн байгууллагуудтай хамтран ажиллаж байна.

Монгол Улсын Засгийн газраас Хуримтлалын сангийн эх үүсвэрийг нэмэгдүүлэх бодлогыг баримтлан ажиллаж байгаа бөгөөд энэ хүрээнд иргэд “И-Монгол” төрийн үйлчилгээний цахим системээр дамжуулан “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн 2024 оны цэвэр ашгаас авах ногдол ашгаа бэлэн мөнгөөр хувийн харилцах дансандаа авах, хуримтлалын нэрийн дансандаа шилжүүлж авах, эсхүл нийслэлийн дэд бүтэц, агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр хандивлах гэсэн гурван сонголт хийх нөхцөлийн бүрдүүлэн асуулгыг **02 дугаар сарын 19-26-ны** өдрүүдэд явуулж, нэмэлтээр мэдэгдэл хүргэх системээр холбогдон мэдээллээр хангаж идэвхжүүлсэн бөгөөд нийт **505,318** иргэн саналаа өгснөөс **481,809** иргэн ногдол ашгаа “бэлэн мөнгөөр авна” гэж, **22,242** иргэн “хуримтлалын нэрийн дансандаа шилжүүлнэ” гэж, **1267** иргэн “хандивлана” гэж санал өгсөн.

Хоёрдугаар албан ёсны санал асуулгыг **04 дүгээр сарын 04-09-ний** өдрүүдэд явуулж нийт **271,365** иргэн саналаа өгснөөс **259,867** иргэн ногдол ашгаа “бэлэн мөнгөөр авна” гэж, **11,042** иргэн “хуримтлалын нэрийн дансандаа шилжүүлнэ” гэж, **456** иргэн “хандивлана” гэж саналаа өгсөн бөгөөд **4 дүгээр сарын 11-16-ны** өдрүүдэд

өмнөх судалгаанд оролцож, “Хуримтлалын сан” болон “Хандивлах” гэсэн санал өгсөн, санал өгөх эрхтэй нийт **10,494** иргэнд зориулан дахин баталгаажуулалтын санал асуулгыг явуулсан.

Баталгаажуулалтын санал асуулгын үр дүнд нийт **261,556** иргэн ногдол ашгаа “бэлэн мөнгөөр авна” гэж, **8,491** иргэн “хуримтлалын нэрийн дансандаа шилжүүлнэ” гэж, **314** иргэн “хандивлана” гэж саналаа эцсийн байдлаар баталгаажуулсан байна.

Иргэд улсын хэмжээний санал асуулгад идэвхтэй оролцож байгаагаас харахад Үндэсний баялгийн сан тэр дундаа Хуримтлалын сангийн зорилго, ач холбогдлыг ойлгож эхэлсний илрэл гэж миний зүгээс үзэж талархаж байна.

Цаашид Үндэсний баялгийн сангийн бодлогыг иргэдийн хүсэл сонирхолд нийцүүлж, иргэн өөрийн хүсэлтээр хуримтлалын нэрийн дансандаа нэмэлт орлого хуримтлуулах боломжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор төрөөс олгож буй татварын буцаан олголт, тэтгэвэр, тэтгэмж, хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж, бусад дэмжлэгийг хуримтлалын нэрийн дансанд хуримтлуулах эсэх талаар “И-Монгол” төрийн үйлчилгээний цахим системээр дамжуулан иргэдээс санал авахаар бэлдэж байна.

Мөн Үндэсний баялгийн сан нь Монгол Улсын дунд хугацааны хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлэхэд чухал хувь нэмэр оруулах бөгөөд 2030 он гэхэд төрөлжсөн сангуудын хөрөнгийн нэгдсэн удирдлагыг хэрэгжүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэх, 2050 он гэхэд ил тод, нээлттэй, хараат бус, тогтвортой өсөлттэй, байгалийн баялгийн өгөөжийг иргэддээ тэгш хуваарилдаг, олон улсад өрсөлдөх чадвартай Үндэсний баялгийн сангийн загварыг бүрэн төлөвшүүлэхээр Засгийн газар зорьж байна. Энэ зорилгыг хэрэгжүүлэхэд төрийн байгууллагууд, хувийн хэвшил, мэргэжлийн оролцогч талууд болон иргэд, олон нийтийн итгэлцэл, оролцоо, дэмжлэг хамгаас чухал юм.

Иймд Монгол Улсын Засгийн газар “Төрөлжсөн сангийн хөрөнгийн удирдлагын менежмент хийх бэлтгэлийг хангах хүрээнд сангийн хөрөнгийн бодлогын хэрэгжилтийг хангуулахад болон стратегийн ордын төрийн эзэмшлийн хувь тогтоох хэлэлцээ хийхэд мэргэжлийн дэмжлэг үзүүлэх, мөн сангийн үйл ажиллагааг гадаад, дотоодод сурталчлан таниулах, иргэд, олон нийтэд Үндэсний баялгийн сангийн талаарх үнэн зөв мэдээлэл өгөх, түгээн дэлгэрүүлэх, сургалт судалгаа, мэдээлэл хийж ажиллах чиг үүрэгтэй “Чингис хаан Үндэсний баялгийн сан” ХХК-ийг энэ оны 2 дугаар сард байгуулсан.

Байгалийн баялгаа иргэн бүрд тэгш, шударга хүртээх цор ганц арга бол “Баялгийн сан” бөгөөд Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуулиар бий болсон төрөлжсөн сангийн нэг болох Хуримтлалын сангаар дамжуулан иргэн бүрдээ хуримтлалын нэрийн данс үүсгэн хуримтлал бий болгож байгаа нь томоохон эхлэл юм. Цаашид сангуудын үйл ажиллагааг тогтвортой байлгах, үр өгөөжийг нэмэгдүүлэх, улмаар олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн сангууд бий болгоход бусад улс орнуудын сайн туршлагыг судлан, хэрэгжүүлэн ажиллах шаардлагатай байна.

Бусад улс орны баялгийн сангийн тогтолцоо, зохицуулалтыг судлан үзэхэд Үндэсний баялгийн сан нь Тогтворжуулалтын сан, Хадгаламжийн сан, Ирээдүй хойч үеийн сан, Тэтгэврийн сан, Валютын нөөцийн хөрөнгө оруулалтын сан, Стратегийн хөгжлийн сан, Хуваарилалтын сангийн хэлбэрээр үйл ажиллагаагаа явуулдаг бөгөөд улс орнуудын хүн амын тоо, газар зүйн байршил, байгалийн баялаг, үндэсний соёл,

нийгэм, эдийн засгийн чадамж, хөгжлийн түвшин зэргээс хамаарч баялгийн санг удирдах өөрийн улсын хөгжлийн түвшин, хэрэгцээ шаардлага, онцлогт тохирсон стратегийг тодорхойлж, баялгийн сангийн практикийг хэрэгжүүлж ирсэн байна.

Өөрөөр хэлбэл эдгээр сангууд нь улс орнуудын байгалийн баялгийн орлого, төсвийн ашиг, гадаад валютын албан нөөц зэргээс бүрдсэн багц хөрөнгийг урт хугацаанд арвижуулах, эдийн засгийн тогтвортой байдлыг хангах, мөн ирээдүй хойч үедээ хуримтлал үлдээх, санхүүгийн нөөц бүрдүүлэх зорилготойгоор үүсгэн байгуулагддаг. Баялгийн сангууд нь өнөө үед дэлхийн санхүү, эдийн засгийн тогтолцоонд жинтэй байр суурь эзэлдэг стратегийн хөрөнгө оруулалтын тоглогч болон хөгжиж байна.

Сүүлийн жилүүдэд баялгийн сангуудын удирдаж буй хөрөнгийн хэмжээ тогтвортой өсөж өдгөө дэлхий дахинд 100 гаруй сан нийтдээ 13 их наяд ам.долларын хөрөнгө удирдаж байна. Энэ нь дэлхийн ДНБ-ий 10 орчим хувийг эзэлж байгаа нь тэдгээрийн эдийн засагт үзүүлэх нөлөө асар их болсныг илтгэнэ.

Баялгийн сангуудын хөрөнгийн эх үүсвэр нь улс орны онцлог болон эдийн засгийн бүтэцтэй уялддаг. Жишээлбэл, газрын тос, байгалийн хий, ашигт малтмалын экспортын орлогод суурилсан баялгийн сангуудын дунд Норвегийн "Government Pension Fund Global" (GPF), Абу Дабигийн "Abu Dhabi Investment Authority" (ADIA), Кувейтын "Kuwait Investment Authority" (KIA), Катарын "Qatar Investment Authority" (QIA) зэрэг нэр хүндтэй сангууд багтдаг. Эдгээр нь үндсэндээ байгалийн нөөцөөс бий болсон орлогыг ирээдүйн хэрэгцээнд зориулан хуримтлуулж, эрсдэл багатай, өгөөж өндөртэй байдлаар олон улсын хөрөнгийн зах зээлд үйл ажиллагаа явуулдаг.

Төсвийн илүүдэл болон гадаад валютын нөөцөд суурилсан сангуудын хувьд Хятадын "China Investment Corporation" (CIC), Сингапурын "Government of Singapore Investment Corporation" (GIC), мөн төрийн өмчит "Temasek Holdings" нь онцлох жишээ юм. Эдгээр сангууд нь төсвийн ашиг, гадаад валютын нөөцөөс үүсэх илүүдлийг хөрөнгө оруулалтад шилжүүлж, үндэсний хөрөнгийн өгөөжийг нэмэгдүүлэх зорилготой ажилладаг.

Хөрөнгө оруулалтын чиглэлээр баялгийн сангууд уламжлалт үнэт цаас, үл хөдлөх хөрөнгө зэрэг салбараас хальж, ногоон эрчим хүч, нүүрстөрөгчийн төсөл, нийгмийн хариуцлагатай хөрөнгө оруулалт, тогтвортой хөгжлийн зорилт (SDG)-ыг дэмжих хөтөлбөр, шинэ технологи (хиймэл оюун ухаан, финтек, үүлэн тооцоолол, ухаалаг дэд бүтэц) зэрэг ирээдүйд чиглэсэн салбар руу хөрөнгөө төвлөрүүлж эхэлсэн. Энэ нь зөвхөн санхүүгийн өгөөжийг чухалчлах бус, мөн нийгэм, байгаль орчинд эерэг нөлөө үзүүлэх зорилгыг давхар агуулж байна.

Баялгийн сангийн тоглогчид хөгжингүй орнуудаас хөгжиж буй орнууд руу тэлж, дэлхийн хуваарилалт тэнцвэржих хандлага ажиглагдаж байна. 2025 оны 2 дугаар сард АНУ-ын Ерөнхийлөгч Дональд Трамп анх удаа дотоодын дэд бүтэц, шинжлэх ухаан, эрүүл мэндийн салбарт хөрөнгө оруулж, улсын өрийг бууруулах зорилготой төрийн баялгийн сан байгуулах захирамж гаргаад байна.

Мөн Индонези улс "Danantara" нэртэй баялгийн санг шинээр байгуулж, анхны хөрөнгө оруулалтаа 20 тэрбум ам.доллараар эхлүүлэн, байгалийн баялгийн

боловсруулалт, хиймэл оюун ухаан, шинэ үеийн технологи зэрэг салбарт хөрөнгө оруулахаа зарлаад байна.

Монгол Улсын Засгийн газраас Баялгийн сангийн хуулийн хэрэгжилтийг хангуулахад онцгойлон анхаарч буйгаа дахин хэлэхийг хүсэж байна.

Анхаарал тавьсанд баярлалаа.

--oOo--

МОНГОЛ УЛСЫН
ЗАСГИЙН ГАЗАР

ҮНДЭСНИЙ БАЯЛГИЙН САН

ИРЭЭДҮЙН ӨВ САН
ХУРИМТЛАЛЫН САН
ХӨГЖЛИЙН САН

2025 ОН

ҮНДЭСНИЙ БАЯЛГИЙН САНГИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬ

УИХ-ЫН 2024 ОНЫ 4 ДҮГЭЭР САРЫН 19-НИЙ
ӨДРИЙН ХУРАЛДААНААР БАТЛАГДСАН

МОНГОЛ УЛСЫН
ҮНДСЭН ХУУЛЬ

6 дугаар зүйл.

Байгалийн баялгийг ашиглах төрийн бодлого нь урт хугацааны хөгжлийн бодлогод тулгуурлаж, одоо ба ирээдүй үеийн иргэн бүрд эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг нь баталгаажуулах, газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг **Үндэсний баялгийн санд** төвлөрүүлж тэгш, шударга хүртээхэд чиглэнэ.

ИРЭЭДҮЙН ӨВ САН

Ирээдүйд хуримтлуулах

Ирээдүй үеийн иргэн бүрд тэгш, шударга хүртээх зорилгоор хуримтлуулах, хуримтлагдсан хөрөнгийг олон улсын зах зээлийн санхүүгийн хэрэгсэлд хөрөнгө оруулах замаар өнөөгийн үнэ цэнийг өсгөх, арвижуулах

ХӨГЖЛИЙН САН

Хөгжлийг дэмжих

Монгол Улсын дунд, урт хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичигт батлагдсан нийгэм, эдийн засгийн нэн чухал төслийг хэрэгжүүлэх

ХУРИМТЛАЛЫН САН

Хуваарилах / хуримтлуулах

Монгол Улсын иргэн бүрийн хуримтлалын нэрийн дансанд бүртгэж, дараах чиглэлд зарцуулах

- ❖ Орон сууц
- ❖ Боловсрол
- ❖ Эрүүл мэнд

ИРЭЭДҮЙН ӨВ САН

Ирээдүйд хуримтлуулах

Сангийн орлогын
эх үүсвэр

65%

АМНАТ-ийн орлогоос Тогтворжуулалтын сан болон Орон нутгийн хөгжлийн санд хуваарилаад, үлдэх хэсгийн 65 хувийн орлогыг төвлөрүүлнэ

Тухайн жилийн орлогын төсөөлөл

САНГИЙН ЯАМ

ИРЭЭДҮЙН ӨВ САН

№	Багцын төрөл	Хөрөнгө оруулах хэрэгсэл	Нийт багцад эзлэх хувь	Бенчмарк
1.	Тогтмол орлоготой үнэт цаасны багц	AA Fitch Ratings, Moody's S&P Global Ratings Гадаад улсын ЗГ болон ОУ-ын санхүүгийн байгууллагын үнэт цаас, мөн ЗГ-ын баталгаатай байгууллагын үнэт цаас;	0-100%	ICE BofA 0-5 Year US Treasury Index /АНУ төв банкны 0-5 жилийн үнэт цаасны индекс/ (4.5% хүртэл)
2.	Хувьцааны багц	S&P 500® Зах зээлийн үнэлгээ өндөртэй (large-cap) компанийн хувьцаа, хувьцааны индекс;	0-15%	S&P 500 /АНУ-ын хөрөнгийн биржид бртгэлтэй 500 том компанийн индекс/ (20% хүртэл)
3.	Түргэн хөрвөх хөрөнгийн багц	Бэлэн валют, түүнтэй адилтгах хэрэгсэл;	0-5%	-
4.	Төвбанкны хадгаламж	Монголбанкны хугацаатай хадгаламж;	0-100%	Монголбанкны харилцагч гадаад улсуудын төвбанкны хадгаламжийн дундаж хүү

Монголбанктай гэрээ байгуулсны үндсэн дээр Ирээдүйн өв санд төвлөрсөн 1,183.0 сая ам.долларыг Англи, Франц, Люксембург улсын төв банканд хадгалуулахаар байршуулав.

ХӨГЖЛИЙН САН

Хөгжлийг дэмжих

Сангийн орлогын
эх үүсвэр

50%

Нэгдсэн төсвийн тэнцэл ашигтай гарсан тохиолдолд
тухайн жилийн орлогын 50 хувийг төвлөрүүлнэ

Тухайн жилийн орлогын төсөөлөл

ЭДИЙН ЗАСАГ,
ХӨГЖЛИЙН ЯАМ

ҮНДЭСНИЙ БАЯЛГИЙН САНГИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬ

10.1.3.Хөгжлийн сан нь газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг одоо ба ирээдүй үеийн иргэн бүрд тэгш, шударга хүртээх зорилгоор Монгол Улсын урт, дунд хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичигт туссан эдийн засаг, нийгмийн үр өгөөж бүхий хөгжлийн төсөл, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх

11.1.3.Хөгжлийн сангийн эх үүсвэр нь нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл ашигтай гарсан тохиолдолд гол нэр төрлийн эрдэс баялгийн үнэ тухайн жилийн төсөвт тооцсон тэнцвэржүүлсэн үнээс өндөр байснаас нэмэгдэж орох төсвийн орлогын 50 хувиас бүрдэнэ.

ХӨГЖЛИЙН САН

ХУРИМТЛАЛЫН САН

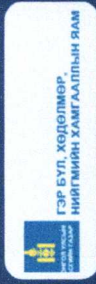
Өнөөгийн иргэдэд хуваарилах/хуримтлуулах

Сангийн орлогын
эх үүсвэр

34%

Уул уурхайн салбарын төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн 34 хувийн ногдол ашгийг төвлөрүүлнэ

Тухайн жилийн орлогын төсөөлөл

ХУРИМТЛАЛЫН САН

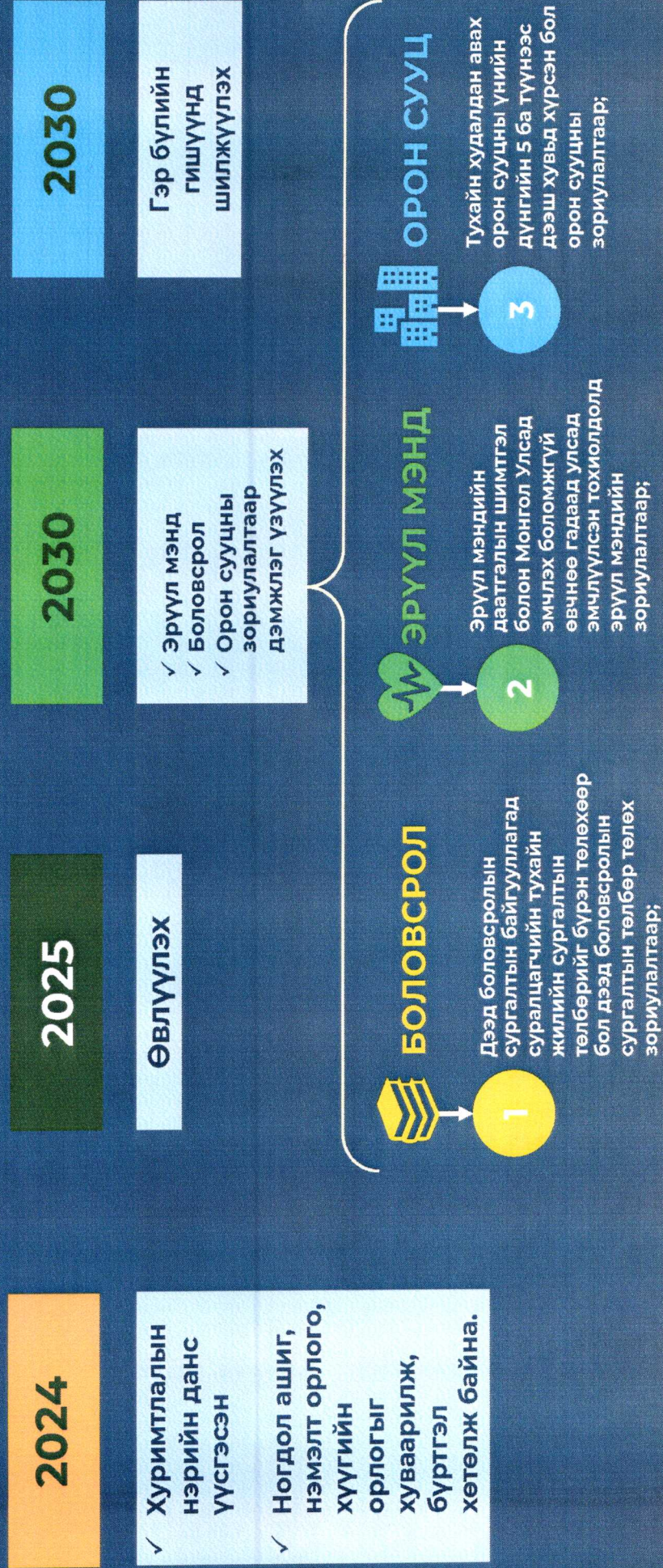
495.6
тэрбум
төгрөг

МОНГОЛ УЛСЫН ИРГЭН БҮРД ХУРИМТЛАЛЫН НЭРИЙН ДАНС ҮҮСГЭХ, ХӨТЛӨХ, САНГААС ЗАРЦУУЛАЛТ ХИЙХ ЖУРАМ

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН 2024.12.20-НЫ ӨДРИЙН 224 ДҮГЭЭР ТОГТООЛ

**Иргэн бүрийн хуримтлалын нэрийн
дансанд 2024 онд бүртгэсэн
мөнгөн хөрөнгө**

The image displays a collection of Mongolian business cards and documents. The cards are arranged in a collage, showing various company logos, contact information, and financial data. The text is primarily in Mongolian, with some English words like 'Mongolia' and 'Corporation' visible. The cards are from different companies, including 'Хүримтлалын сан' (Hurmiltalyn San), 'Чингис Хаан' (Chingis Khaan), and 'ERDENET MINING CORPORATION'. Some cards show phone numbers, email addresses, and financial figures in Mongolian Tugrik (₮). The cards are mostly white with some green and blue accents. The background is a dark, textured surface.

Top row (left to right):

- Card 1: "e mongolia" logo, "Төрд байгаа миний мэдээлэл" (Information I have in the state), "Чингис Хаан" (Chingis Khaan) logo, "Чингис Хаан" (Chingis Khaan) text, "Нийгмийн даатгалын мэдээлэл" (Social Security Information).
- Card 2: "Хүримтлалын сан" (Hurmiltalyn San) logo, "495.6" (₮495.6), "Хүримтлалын сан" (Hurmiltalyn San) text, "ЭРДЭНЭС МОНГОЛ" (ERDENET MINING CORPORATION), "ХБТЭЛ" (ХБМР) logo.

Bottom row (left to right):

- Card 3: "Миний тэтгэврийн мөнгөн хуримтлал" (My Pension Savings), "Зээлийн мэдээлэл" (Loan Information), "Эрүүл мэндийн даатгал төлөлтийн мэдээлэл" (Health Insurance Information), "Иргэний бүртгэлийн мэдээлэл" (Civil Registration Information), "Хаягийн өөрчлөлтийн мэдээлэл" (Address Change Information), "Гэрлэлтийн мэдээлэл" (Marriage Information), "Өршөөлийн мэдээлэл" (Pardon Information).

ҮНДЭСНИЙ БАЯЛГИЙН САН, ОРОН СУУЦЖУУЛАЛТЫН ҮНДЭСНИЙ ХОРОО

ОРОН СУУЦЖУУЛАЛТЫН ҮНДЭСНИЙ ХОРОО

- ✓ Засгийн газрын 2024 оны 09 дүгээр сарын 25-ны өдрийн 95 дугаар тогтоолоор “Үндэсний баялгийн сан, орон сууцжуулалтын үндэсний хорооны бүрэлдэхүүнийг баталсан.

Үндэсний хорооны Дарга: Ерөнхий Сайд

Дэд дарга: Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд

Зорилт:

- ✓ Орон сууцны урт хугацааны бодлого тодорхойлох
- ✓ Ипотекийн зээлийн эх үүсвэр, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх
- ✓ Урт хугацаанд хэрэгжүүлэх санхүүжилтийн загварыг тодорхойлох
- ✓ Орон сууцжуулалттай холбоотой бусад шаардлагатай эрх зүйн зохицуулалтыг хийх салбар дундын хамтын ажиллагааг сайжруулах

ХУРИМТЛАЛЫН САНГ ОРОН СУУЦЖУУЛАЛТТАЙ УЯЛДУУЛАХ

ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ

2024, 2025
ОНЫ
ОРЛОГО

1.2 ИХ НАЯД

ХӨРӨНГӨ
ОРУУЛАЛТ

ОРОН
СУУЦЖУУЛАЛТ

ХУРИМТЛАЛЫН
САНГИЙН ӨГӨӨЖ

БОДЛОГЫН
ХҮҮГЭЭС БАГАГУЙ

ХӨРӨНГӨ
ОРУУЛАЛТ

ДОТООДЫН САНХҮҮГИЙН
ХЭРЭГСЛҮҮД

ИПОТЕКИЙН ЗЭЭЛИЙН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ

ЖИЛД,ДУНДЖААР
ШИНЭЭР

19,000 ӨРХ

ЗЭЭЛИЙН САНХҮҮЖИЛТГИЙН
ЭХ ҮҮСВЭРГҮЙ

6,000 ӨРХ

ГЭР ХОРООЛЛЫГ ТЭЛЭХ, АГААР, ОРЧНЫ БОХИРДОЛ БИЙ БОЛГОДОГ

ХҮРТЭЭМЖТЭЙ ОРОН СУУЦНЫ ХӨТӨЛБӨР

ЗАЛУУ ГЭР БҮЛ

ХӨГЖЛИЙН
БЭРХШЭЭЛТЭЙ
ИРГЭНТЭЙ ГЭР БҮЛ

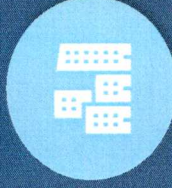

ХҮҮХЭДТЭЙ ГЭР
БҮЛ

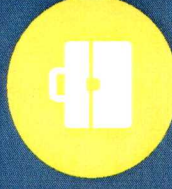

АХМАД НАСТАН

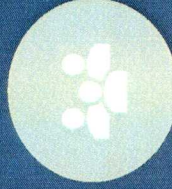
ДАВУУ ТАЛ

АМЬДРАЛЫН
ЧАНАР
САЙЖРАХ

ХӨДӨЛМӨР
ЭРХЛЭЛТ
НЭМЭГДЭХ

ДУНДАЖ
ДАВХАРГА
НЭМЭГДЭХ

АГААР ОРЧНЫ
БОХИРДОЛ
БУУРАХ

Эх сурвалж: Монголбанк

“ЧИНГИС ХААН ҮНДЭСНИЙ БАЯЛГИЙН САН” ХХК-НИЙ БҮТЭЦ, ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЧИГЛЭЛ

ЧИНГИС ХААН ҮНДЭСНИЙ БАЯЛГИЙН САН

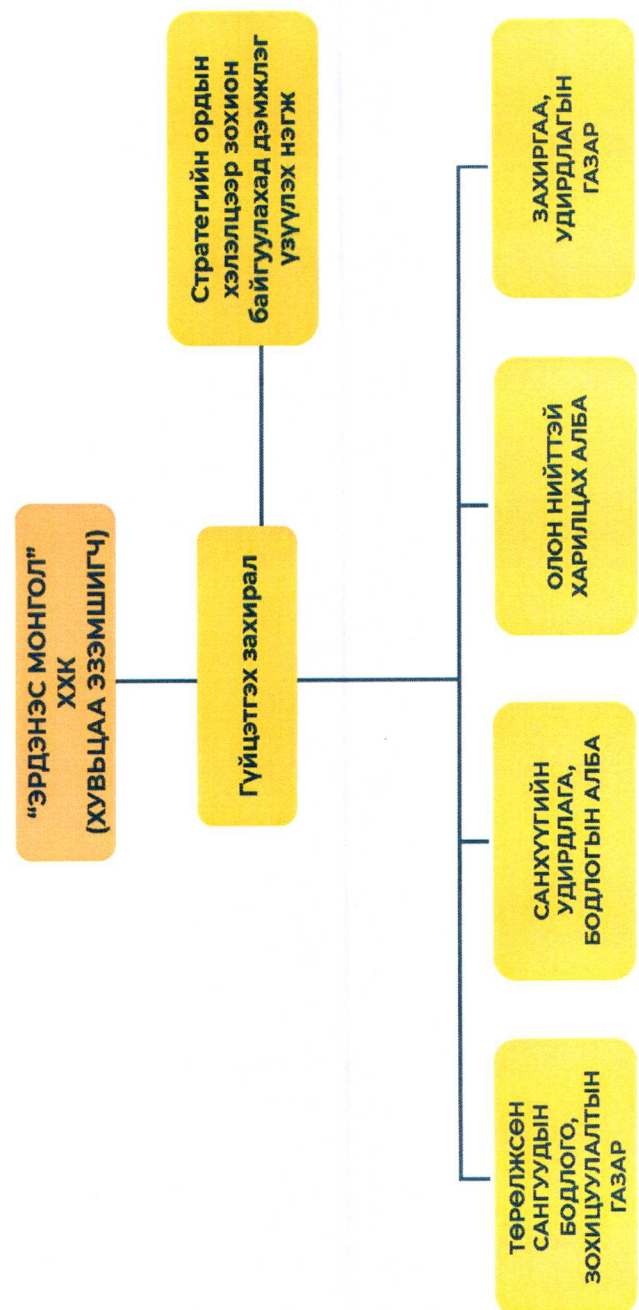
- “Чингис Хаан Үндэсний баялгийн сан”-ийн төрөлжсөн сангийн хөрөнгийн менежментийн хэрэгжилтийн бэлтгэлийг хангах, сангийн үйл ажиллагааг гадаад, дотоодод сурталчлан таниулах чиг үүрэгтэй байгуулсан.

ЭРХЭМ ЗОРИЛГО

- Монгол Улсын газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг арвижуулж, өнөө болон ирээдүйн иргэддээ тэгш, шударга хүртээх нөцөлийг бүрдүүлэх

АЛСЫН ХАРАА

- Монгол Улсын Үндэсний баялгийн сангийн үр өгөөжийг арвижуулж, иргэддээ тэгш, шударга хүртээх, тогтвортой өсөлттэй, олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн хөрөнгө удирдлагын менежментийн компани болно.

ДЭЛХИЙД ТЭРГҮҮЛЖ БҮЙ БАЯЛГИЙН САНГУУД

САНГИЙН ХӨРӨНГИЙН УДИРДЛАГА

9.6 их наяд ам.доллар-с дээш хөрөнгийг удирддаг бие даасан баялгийн сангуудын мэдээлэл: 2025 оны 02 сарын байдлаар

Баялгийн сангууд дараах 4 чиглэлд хөрөнгөө байршуулдаг аж. Үүнд:

1. Мөнгөн хөрөнгө түүнтэй адилтгах зүйлс
2. Тогтмол орлоготой үнэт цаас
3. Олон Улсын болон үндэсний компаниудын хувьцаа
4. Хөдлөх, үл хөдлөх хөрөнгө, дэд бүтэц, бусад төрлийн хөрөнгө оруулалт

АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАНД БАЯРЛАЛАА

